

MAGYARKURIR

Bétsből, Kedden, September 21-dikén 1819.

Nagy Britannia.

A' Liverpooli népgyűlés, melyről a' mult pénteken két szóval emlékezünk, nem 3 hanem valami 5 ezer emberből állott 's az ebben köz egygyezéssel tételetett határozásoknak egygyike szerint nem soká ismét fog egy ilyen gyűlés tartatni, melyben a' Manchesteri történetek fognak fontolás alá vétetelni. — A' Leeds-i gyűlést, melyről ugyan akkor emlékezünk, a' tette nevezetessé, hogy abban az elfogattatott Reformálók' számára pénzt gyűjtöttek.

Mint hogy Chesterben nagy fegyveres és puskapor magazinum van, tehát a' mostani népzengések miatt jónak találta az Országlószék az itt lévő őrző sereget kettőztetni 's egyéb rendkívül való elővigyázási eszközöket is elővétetni.

A' Manchesteri Mercurius nevű újság kihirdette, hogy ott Sept. 15-dikén ismét népgyűlés fog tartatni.

Hunt arról tudósította egy barátját, hogy midőn ő Lancashireből a' hova fogságra vitték volt, Manchesterbe vissza ment, az Országúton legalább is 20 ezer ember kísérte, 's tudván, hogy Manchesterből is legalább ennyin ki fogának elejébe jőni, tehát ezért halasztotta Manchesterbe való bemenetelét Varságnapról Hétfűre.

Politizai tiszt Nadin, a' ki Huntot Manchesterben az Aug. 16-dikén tartott népgyűlésből mint foglyot kivetette, ily nevelten levelet vett Londonból:

— „Sir! Az Ur' magaviselete már régtől kiváltképpen pedig Hétfűtől, Aug. 16-dikától fogva, minden *Radicalis Reformálók'* valóságos barátjaiknak érzékenységet felgerjesztette az Ur ellen: melyhezképpst a' Reformálás' barátjainak egygyik gyűlésében meghatározatott, hogy nagyon hasznos lesz az világot egy oly gyávától megmenteni, milyen az Ur; 's reménlenünk lehet, hogy ez, egy fogatatos letzke fog másokra nézve is lenni. Titkon azt is tudtára adhatom az Urnak, hogy Uraságod tsak kevés napokig fog élni. Köt Londonban Aug. 19-dikén 1819-ben, egy *Radicalis Reformáló* által.

Olvasóinkra bizzuk, hogy magyarázák-meg magoknak, mit tegyenek az újságlevelekben ezen szavak: „Leedben „az úgynevezett Nimrod' síjai (*Vadászok*) „meghatározták, hogy ezen nevet Hunt „(*Vadászat*), a' szájakon többé ki nem „botsátják.“

Irtuk, hogy Manchesterben a' Londoni Ministeriális Kurirnak némelly leveleit, azért, hogy az odaváló Magistrátusnak és Polgári katonaságnak Aug. 16-dikán kimutatott magaviseletét megditserte, a' Reformálók ugyantsak a' Manchesteri piacon közönségesen megégették. Milyen formák lehessenek a' Kurirnak azon okoskodásai, mellyekért az ő levelei ezen *Anto de Fét*, ezen rettenetes megégettetést érdemlették, hozzá lehet vetni az ő itt következő szavaiból: —

„Minden nap minden óra bizonyítja,

a' jó következesek által, hogy melly bültsék voltak a' Manchesteri Magistratus által elővetetett eszközök. Akármint gyalázzák az *Opponensek* ezen eszközöket, mi, mindazonáltal ezeket ditsérni soha meg nem szününk. Az indulatosság' szava tsendesedik; az okosság' szava pedig erősödik 's hangosodik, és mi azt kérjük minden józan gondolkodású embertől, hogy: Valyon azon öszszegyülekezéseknek, mellyekkel rebellióra van a' czélzás, megszünése, nem szerentse-e a' mi Országunkra nézve? és hogy mi ezen szerentsét nem a' Manchesteri népgyülés' elszélesztetésének köszönhetjük-e? Ezen *maxima* ugyan lehetne veszedelmes; de a' czélzás és kimenetel megmutatták, hogy végrehajtatásának módjai jók voltak: osztán azt se' tagadhatjuk, hogy az ilyen maximákra valamint a' közönséges ügy a' magános életben sokszor szükség van. Minden emberi dolgokban kell emberi gyengésegöknek és fogyatkozásoknak találtatni. A' *Puritanus* Szinmütatásnak, melly azért, hogy boszszantson és ingereljen, mindent megtámad, s' mit a' törvények tsak mi gyenge megsértetésének lehet tartani, könnyű a' játéka. Hanem a' Religio és a' Philosophia másképpen ítélnék a' tselekedeteiről. Megtévedések történhetnek; hanem a' tévedésből bünt tsinálni, 's arról lázszasztó módon deklamálni, tsakromlott szívhez, vagy gyáva főhöz illik."

A' tengeri Hatalmasságok között fenn forgó bizontalankodások, naponként közelítenek a' kifejtődéshez. Azok a' tizenkét hadi hajók, mellyek felől irtuk vala egy alkalmatossággal, hogy a' Plymouthi kikötőhelyben, a' tengerre való kivezéshez készülnek: már egészszen készen állanak, 's tsak azt várják, hogy a' Madridban lévő Anglus Rövettől Sir Wellesleytől, az utolsó tudósítások megerkezzenek. Bizonyos czélzásáról ezen

hajós seregnek még semmit nem lehet tudni: annál többek a' felölle való vélekedések. Azt gondolják, hogy eltalálták a' dolgot, a' kik úgy vélekednek, hogy Anglia — minthogy az Északi Amerikai Országlószék kinyilatkozta, hogy akár megerössittse a' Spanyol Király a' Floridáknak általengedését, akár ne', ő ezeket többé a' maga kezei közzül ki nem botsátja — Cuba szigetét minden esetre a' maga oltalma alá akarja venni. — Egyebek közt azonban, nagyon magokra vonták továbbá ugyan ezen tárgyra nézve a' közönség' figyelmét azok, a' kik úgy ítélnék, hogy Anglia, Spanyol Ország és Portugallia közönséges megegygyezésel a' Déli Amerikai elpártolt Spanyol tartományoknak meghódoltatását munkába fogják venni, 's Anglia ezen számos hadi hajókkal fogja őket segíteni, mellyeknek védelme alatt a' Kadiksból elvezendő számos Spanyol fegyveres sereg a' Portugallusokkal Montevideónál egyesülni, 's onnét munkáját előbb *Buenos-Ayres*, 's azután a' többek ellen, folytatni fogja. — Az idő fogja megmutatni, hogy melyik vélekedés járt a' valósághoz legközelebb.

* * *

A' Londoni újabb tudósításokban nintsen semmi újabb történetekről való emlékezet. Tsak a' már tudvalévokról hoztattnak fel némelly még meg nem említett könyvállások. — A' Westmünsterber Sept. 2-dikán tartatott népgyülés legfeljebb 50 ezer emberekből állott. — Az esmeretes *Wolseley* 's a' Hunt Prokurátora *Parson*, fáradhatatlanul folytatják Manchesterben azoknak az embereknek felkeresését és segítését, kik az Aug. 16-dikán tartatott népgyűléskor megsebesítettek. Laistromot készítettek a' neveikből. Hunt rettenetes leírast adott ki ezen emberek' megsebesítésének mód-

jairól. Azt mondja, hogy a' polgári katonáknak ezen mérszálásra különösen meg kellett kardjaikat köszörülni. — A' Timben ilyen laistromot hirdettetett ki Pearson a' megsebesített személyekről: Kardvágást kaptak 97 férfii 20 asszony — lópatkó által okoztatott sebet 28 férfii 21 asszony — Politziai katonapálya vagy tolongás miatt való sérelmet 22 férfii és 20 asszony személyek, a' kik nagyobb részint terhes sebeket kaptak. Ezek mind laistromba vagynak már irattalva, de azt mondja Pearson, hogy átaljában reá megy' ezen szerentséltleneknek száma 500-ra.

A' Bristolii újságlevelkekben panaszkodnak a' Fábrikások, hogy a' sok népgyűlések miatt a' munkások úgy ellogóttak a' munkától, hogy a' felváltott portékákat vásárlójiknak az ígért időpontra meg nem készíthetik.

A' Londonii Lordmájorhoz kéréirást vittek a' Közönség' Tanátsának hét tagjai, melynek 431 polgárok írtak alá neveiket, a' kik azt kériik, hogy ezen Tanáts hivattassék össze a' végre, hogy a' Manchesteri történeteket fontolás alá vegye. A' Lordmájor a' Magistrátust öszszegyjtven fontolás alá bótátotta a' Közönség ta' átsa hívánságát, 's a' lett a' határozás, hogy Sept. 9-dikén öszszegyjülhet ezen nagy tanáts. A' Polgárok magok is kériik, hogy hasonló végre közönséges gyűlést tarthassanak, de ezt meg nem engedte-meg a' Lordmájor.

Azou hét principiumok, mellyeken a' Westmúnsteri népgyűlés a' Princzhez intézett kérelmét fondálta, ezek voltak: A' népnek jussa van arra, hogy közönséges gyűléseket tartson, kéro' írásokat készítsen, 's a' haza' közönséges állapotja felett tanátskozzék; ehez képpest a' Manchesteri népgyűlés törvényes volt, hanem a' Magistratus parantsolatjára a' Polgári katonaság által ezen jusának gyakorlásá-

ban kegyetlen és gonosz módon meggátoliatott; a' fegyvertelen népnek ily gyáva módon való megtámogatása oly próbatétel, melly által arra van a' célzás, hogy az Ánglus nép' szabadságai semmivé tétetessenek, 's a' melly az Ánglus népnek a' Parlamentumban való hibás képviseletének egygyik következése; ehez képpest az arravezérlő egyetlenegy eszköz, melly által az Ánglusoknak még meglévő szabadságaik és jusaik megtartatthatnak, abban áll, hogy a' Választási szabadság annyira kiterjesztetessék, hogy a' Választóknak megvontathatása lehetlenség légyen, 's a' Répviselők oly rövid időre választattassanak, hogy okok legyjen arra, hogy azok eránt, a' kik őket választják, hűségesek maradjanak (hogy ismét választattassanak.)

Frantzia Ország.

Sir Crawford nevű Anglusnak jeles pere Sept. 7-dikén ismét eléfordult a' törvényszék előtt. Azok közül, liket ~~rágalmazással~~ vádol (ugymint az atlya' testvérének felesége Crawfordné, Gróf Orsay és Gróf Orsayné, 's Marquis Sourdis) tsak Gr. Orsayné volt jelen. Most még rutabbúl viselte Sir Crawford magál a' törvényes ülésben. A' per nem az Ésküttek törvényszéke előtt, hanem a' Magistratusi Politzia előtt foly. Most már Prokurátorral jelent volt meg a' Felperes, 's azt kívánta, hogy a' pernek elővettetése még halasztódjék 14 napig, vagy 4 hétig, azért, hogy a' Király nem akarja megengedni Angouleme R. Princznek, hogy mint kezes, a' törvényszék előtt megjelenjék, hanem azt, hogy a' háznál kikérdeztessék, a' Criminalis törvényeknek 511-dik cikkelye megengedi. — Én, így beszéllett Crawford, nem akarom ezen törvényesszéket megbántani, de azt még is tsak kimondom, hogy Gróf Decazest a' Belső Ministert egész Europa előtt elv-

alodom azért, hogy ő legalatsonyabb és leggyalázatosabb módon bánt vellem; a' legközelébbi alkalmatossággal a' Pair kamara elejébe terjesztem a' dolgot, Nemzeti pert indítok ellene, mint ezt már az itt lévő Anglus Követnek is megmondottam, 's a' többi." — Ezen szöveget ő nagy dühösséggel mondotta. A' Királyi Prokurátor és a' Vádoltatott Uri személyek Prokurátoraik által gyakran megintetett, hogy mérsékelje magát. Ő pedig még annál jobban hevesedett. Kiöntvén a' Decazes ellen való mérgét, azután Gróf Orsaya néit támogatta-meg, kit ott szembe tolvajnak és mindennek elnevezett, a' mi a' nyelvére jött. — „Az Ur már engem gyilkosnak is nevezett" — így szökött a' Grófné. — Igen, ekképpen felelt Crawford, mert az eszszony nékem a' mult télen az életem után leselkedett. Nekem itt, tolvajokkal, méreghatalókkal (megéletoőkkel) van dolgom." — A' Királyi Prokurátor elvárva, hogy a' jelenlévő idegeneknek részint lármázása részint katzagása eltsendesedjék, azután a' Felpeeres kérelméről beszélt, azt mondva, hogy neki úgy látszik, hogy ő, ki már 11 libellust, vagy motkolódó irást a' ottli, ezen két vagy 4 hetekig való időhaladást is csak azért kívánja, hogy még az alatt is kedve szerént oltsárolhassa az előljárókat 's azon személyeket, a' kikre mérgeződik. — Jó! így felelt Crawford, már most csak azért is nem egy hanem három hónapi időhaladást kívánok, azért, hogy nékem Angliából még ezt a' Lordot is, amazt a' Ladyt is, mint bizonyásokat, ide kell hivatnom. Majd megmutatom én, hogy tsalárd ember vagyok-e én? hogy kénszeríteni akartam-e én a' mejjének szegzett pistolyal az atyám' testvére' bátyját arra, hogy engemet 1,200,000 Frankokból álló Májoratusnak tulajdonosává tegyen? holott mások azok, a' kik ötöt szemtelenül körülvéve őrizték. —

A' Prokurátor mondta neki, hogy annak hogy ő az atya' bátyjától kizárattott, az oka nem egyéb, hanem az ő rossz magaviselete lehetett — a' melly szóknak hallására Crawford újabban felmérgeződén, ismét dühösködni kezdett — a' törvényszéki szolgák, kik mellette voltak, le nem tsendesíthették — az Elölülő megintette, hogy ha nem mérsékli magát, kivezeteti a' szalából — Crawford ezt kétszer mondattni magának nem engedvén, felugrott 's menni akart, hanem a' nézők most is elébe állottak mint utóbbszor, az Elölülő pedig azt a' határozást tette, hogy mivel a' Vádoló Ur, még Angouleme Princzet, Talleyrand Hertzet, 's Minister Decazest is meg akarja kérdeztetni, tehát a' pernek folytatása Sept. 30-dikaig halasztassék-el.

Párisban egy kereskedő legény jelesen tett szert egy szép arany órára. A' theatromon lévén, meg akarja nézni, hogy hány ora? de az oráját nem találja — azt gondolja, hogy ellopták — egy szomszédját, a' ki neki gyanúsnak látszott, keményen szemközt nézi, 's megszólítja: Uram, add vissza az orámat, különben mindjárt elfogatlak — Emezzel így felel ijedten: Itt van Uram az orád; kérlek ne tégy szerentsélenne. A' kereskedő legény azonközben szállására menvén, a' maga oráját, mellyet elveszve 's ismét megtalálva lenni gondolt, az asztalon a' szokott helyén találta, 's ekképpen egy helyett már most két arany órája van, még pedig nagyon egy formák. — Ezen történetet úgy lehet megmagyarázni, hogy az ember, ki a' theatromon a' kereskedő legény mellett állott, valósággal lopta volt valakitől az orát, 's hirtelen megszólíttatván azt gondolta, hogy a' kereskedőlegényt ő lopta volna valahor, 's hogy el ne fogassa, vissza adta neki, a' mi soha azé nem volt.

Orosz Birodalom.

A' Császár Aug. 9-dikén délelőtti 11 órakor Archangelbe érkezvén, 10-dikben reggel az ott őrizeten lévő Regimentnek mustraját tartotta, a' főbb tisztviselőknék audientziát adott, dél után a' betegek' házált meg szemlélte; 's azon Kogsdrol nevű szigetnek megnézésére ment, melyet *Első Péter* is néhányszor meglátogatott, mikor Archangelben tartózkodott. — 11-dikben a' hajós sereggel tartatott gyakorlási próbát, melly után a' Kommandánszt egy arany gyűrűvel 's a' hajós legényeket egyegy Rubellá megajándékozta. A' sokféle tárgyak között, mellyeket rendel szemügyre vett, volt a' fő templomban találtató régiségek között a' Nagy Péter zászlója is. Estve felé a' Novodvynnek nevű erősségnek megnézésére, 's onnét a' város által megtiszteltetésére adatott háiba ment, 's a' többi. Már 100 esztendőök teltek-el, hogy az Orosz Uralkodó ezen nevezetes helytet nem látta. 12-dikben tovább folytatta útját ö Cs. Felsége.

Spanyol Ország.

Végezetre úgy mutatják a' környüállások, hogy tsakugyan fog lenni valami a' Radixsi nagy expedízióból. Elindulása Sept. 15-dikére volt határozlatva. Néhány napoktól fogva minden Radixs felé vivő utakat oda utazó Generalisok, Tisztek, 's Tábori Biztosok borítottak-el. A' fő vezér Gróf *Calderon Calleja* elejébe nagyon szélesen kiterjedő teljes hatalom van adattatva, úgy hogy akár alkudozás szerént való megbékélés, akár pedig a' hadakozásnak legkeményebb módon való folytatása által vessen véget ezen veszedelmes partoskodásnak. A' Prokla-

máziót, mellyet megérkezésékor ki fog hirdettetni, Madridban készítettek, 's ki nyomtatva viszik-el Amérikába.

Spanyol Amerika.

Admirális Brion Margarita szigetétől egy hajós sereggel, melly 31 kisebb nagyobb jó készületű hajókból áll 's 2500 Anglus, Irlandus, Skottus, Német, 'és Indus katonákkal volt megrakattatva, Julius' 10-dikén a' Terra Firma partjaira által evezett. Hova készült kiszállani, még ekkor nem tudták. Hanem minthogy azolta oly tudósítások érkeztek, hogy az Insurgensek a' Spanyolokat megvervén Barcellonát elfoglalták volna: tehát úgy itélnék némelyek, hogy Admirális Brion egyenesen oda evezett ezen fegyveres sereggel, 's oda fogja azt kiszállítani, hogy ott a' több insurgensekkel egyesülvén, utjokat Cumanának ostromlására vegyék.

A' Spanyol fő vezér Morillo minden módokat elpróbál, hogy magát a' *Caraccasi* lakosok előtt kedvessé tesse. Jeles eszközzel élt nem régen ugyan ezen célra nézve. Minthogy ezen nép nagy gyönyörüségét találja a' barmok' viaskodásában, tehát ezt a' népnek, pedig a' Pápság nagyon ellenzi, nem tsak engedte, hanem azt is tselekedte, hogy azokat az embereket, a' kik magokat a' vadakkal való kegyetlen viaskodásra elszánták, a' fogságra esett Anglusoknak veres ruhájokba öltöztette, mélynek nem tsak az a' következése lett, hogy az újságnak a' nép nagyon örvendett, hanem az is, hogy a' Spanyolok ellen tsatázó Anglusokra nagyon megharagudott, 's háromlotta őket.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

A' Pesti Magyar Királyi Universitas Professorainak Sept. 7-ken tartatott közönséges gyűlésben illy értelmű föbb Rendeles olvastatott fel:

„Ő Tsászári Királyi Apostoli Felsege Magyar Királyi Helytartó Tanácsának nevében a' Pesti Királyi Tudományok Universitasa Academiai Magistratusának jelentendő: Ezen Királyi Universitas Professzorainak folyamódása dolgában, h'k a' többi Tsászári Királyi Nemet Országokban lévő Universitasokkal egyenlő Országos rangban (Status Cathogoria) helyeztetetni, 's a' Rectoróknak, és a' négy Karok Dékánjainak bizonyos tiszteletbeli Jelket, 's a' köz inneplések, 's hivatalbéli foglalatosságok alkalmatosságával hordozandó Ekességeket adattni könyörögtek; ezen Academial Magistratusnak, 1816. eszt. Apr. 2-kan benyújtott esedezésére' czennel visszairattatik: Ó Felsege kegyelmesen méltóztatott rendelni, 1-ször: Hogy az Universitasbéli Professzoroknak egyenesen a' Királyi Tanácsok után való Tiszteletbeli Rend adattatik. 2-szor Hogy az Universitasbéli Professzorokat, és az ő Feleségeiket Ur, és Urasszony nevezet illeti; 's az a' tehetség, hogy midőn köz hivatalok előtt, mint Felek jelennek is meg, leülhessenek. 3-or) Hogy nem tsak az Universitasbéli Professzoroknak; hanem minden Királyi Tudományos Intézetekbéli Tagoknak, midőn hivatalbéli kiküldetésben forognak, az ő Felsege által helyben hagyatott Lajstrom szerint Diurnumok fizetllessenek. 4-sze) Hogy a' Rector és négy Dékánok minden nyilvánvaló inneplésekben a' kirendelt Jelket, és Numismákat arany lántzra hordozhassák. Ezen Jelket, és Ekességeket megszerzésére kívánta-

tó költségeknek kifizetelését Ó Ts. Kir. Felsege az Ország Tárházából kegyelmesen rendelni méltóztatott.

Tsászár és Király Ó Felsege méltóztatott Báro Vitézvári Simonyi Jó'sef Ó Nagyságának, a' Hessen-Homburg Huszár Regement Obersterének, Nemes Arad Vármegyében fekvő Vadász, és Belzerénd jószágokat örökös birtokul Királyi Adomány, erjeje által ajándékozni.

Nemes Trattner Mátvás Ur, Pesti nevezetes Könyvnyomtató, a' ki sok esztendők óta ezen szép Mestersége által a' Tudományok és Nemzeti Nyelv terjesztésének hathatós eszköze volt; 's Trattner János Tamás Urban olly fíjat nevelt, a' ki érdemes Attyának nyomdokán huzgó sercynséggel megidőlván, a' Nemzeti Illiteraturát jelszavakkal kiadásával szerentsésen gyarapította. Nem kűlönben Trattner Károly az érdemes öregnek második fíja a' Ts. Kir. Ingeneuróknak, az ő Hadi Tudománnya, és jelszavak ismerete által olly figyelmet vont magára, hogy 2-dik Kapitányságra emeltetnek. Ezen tekintetből Ó Tsászári Királyi Felsege tisztelt Trattner Mátvás Urat, 's ő általa a' Fiui ágon lévő magzatait, 's maradékait, Nemes Krassó Vármegyében fekvő Petroza nevű helységgel Királyi Adomány által örökösen megalándékozni méltóztatott. Melly Királyi kegyelem új bizonyosága annak, hogy Ó Felsegének atyai figyelme a' tsendes érdemekre is jóságos készséggel szokott kiterjedni.

E r d é l y.

Zalathnáról, Aug. 24-dikén. Egy még eddig esmeretlen Fenevad nyugha-

tallankodtatja egynéhány hetek óta *Pe-trosan, Bulbuk, Voljen és Homoroht* szomszédságunkban lévő falukat; különösen a *Bulbuki* lakosok között 15-öt már részint szélllyeltépett, részint megsebesített. Jóllehet már több ízben vadászta légyen is, de még sem akadtak semmi nyomára. Egyes emberek leírásaik szerint hasonlónak mondatik a farkashoz, csak hogy a farka és alsó része kevesebbé szőrös. A közönséges Oláh farkassá változott gonosz embernek tartja 's *Priculitsnak* nevezi. De a pallérozottak azon hiszemben vagynak, hogy valami külföldi elszabadult 's ezen környekre bolyongott vadállat légyen; mint-hogy a mezőn és erdőkön legelő számos nagyobb és kisebb barmokat nem bántja, hanem csak az embereket 's azok közt különösen a Gyermekeket, Asszonyokat és Leányokat támadja meg, kiket megfojt 's mejjeket szélllyel tépi. Így ragadt ki egy nyájjuh között egy gyermeket Apja szeme láttára a nélkül, hogy a juhokat bántotta volna. Egy Asszonyt, ki egy Majorban vagy kunyhóban aludt, az ágyból vontzolt ki. Három, száraz tüzi fát szedegető Leányok között, egy 16 esztendőst tépett szélllyel; ketteje elfutott 's a t. Olly nagy rémülésbe hozta ezen Fenevad az egész környéket, hogy az emberek szántóföldjeikre sem mernek fegyver nélkül menni.

* * *

A Württembergi új Constitúciónak folytatása.

36. §. Mindennek van jussa, valamely Törvény-Széknek törvénytelen vagy rendetlen bánásáért, vagy a végzésnek hátrállításáért, az éppen előtte lévő Törvényszéknek beadni panaszát, 's ha a

szükség úgy hozná magával, azt a leg-főbb Törvény-Székig fel vinni. 37. §. Ha fundamentom nélkül valónak találná az elibe terjesztett panaszt a főbb Törvényszék; azon esetben köteles ítéletének oikait a panaszló előtt megvilágosítani. 38. §. Hogy ha a főbb Törvényszék ítéletén sem nyugodnék meg a panaszló, akkor a Rendeknek magok közbenvetéseket kérheti. A kik is, ha látják, hogy a rendes folyamaton ment a dolog és hogy a panasz méltán tekintetbe vehető, az eránt a Királyi Titkos Tanács utasítását kérik ki. *IV. Rész. A Status Törvényszékeiről.* A) Közönséges határozások. 39. §. A Status szolgálai, kivéven a Constitúción vagy különös Törvényekben foglaltatott eseteket, a Király által neveztetnek ki, még pedig — a Tisztviselőknek javallások szerént, melly esetben minden hivatal öröknek neveiket fel kell olvasni. 40. §. Senki sem léphet a Status szolgálatjába a nélkül, hogy előbb törvényesen meg nem vizsgáltatott és alkalmasnak ne találtatott volna. Az egyformán alkalmasok közt a honniaknak van elsőség az idegenek felett. 41. §. A hivatalos hitben, mellyet a Király előtt minden Status szolgálja le tenni tartozik, a Constitúciónak lelkiismeretes őrzése kötelességgé tétetik. 42. §. A melly Status szolgálja Birói hivatalt visel, az törvényes megesmérés nélkül semmiféle okon sem le nem tétethetik, sem el nem hotsáttathatik sem tsakélebb helyre nem küldethetik. 43. §. Ugyan csak így van a dolog a más több Status szolgálaira nézve is, ha hogy azoknak Tiszti helyeikről való elmozdittatások, valamely gonosztett vagy közönséges hibázásból örténnék. De ha azok haszonvehetetlenek vagy tiszteket nem annak rendi szerint viszik véghez, a felettek való Tisztse-

geknek és a' titkos Tanátsnak jelentésekre, a' Király által elbotsáttathatnak, vagy tsekélyebb hivatalokba tétethetnek; mind az által az illy esetben jól ki kell halgatni a' titkos Tanátsnak a' fő Törvénszékét, hogy nints e' törvényes tekintetben valami ellenvetésre való a' Tiszt-ség jelentésében. Ugyan ez a' bánás módja a' Közönségek 's más egyéb Társaságok Elöljáróira, Tisztviselőire nézve is. 44. §. Valakinek bizonyos időre hivatalából való elmozdittatása, mellyel együtt jár tiszti fizetésének elvesztése is, ugyan azon határozások által megyen véghez, mellyel az elbotsáttatás, és tsekélyebb tisztségbetétel. 45. §. A' Status szolgáinak egy helyről másra fizetések 's Rangozok elvesztése nélkül való általtételések csak fontos okoknál fogva eshetik meg. A' melly Tisztviselők kívánságok nélkül tételnek más helyekre, azok a' költözködéssre törvényes kárpótolást nyernek. 46. §. Azon Tisztviselőkről, kik vagy betegség vagy öregség által lesznek alkalmatlanokká a' szolgálatra úgy azoknál familiáikról is, egy különös Törvény által gondoskodott a' Státus. 47. §. Minden Státus kormányozását illető Királyi Rendeléseknek a' Departamentum Ministere is alá írja a' nevét, melly által az a' Rendelés tartalmáról felelni tartozik. —

(A' többi következik.)

Előfizetési Jelentés.

Közönségesen tudva vagyon, hogy a' Magyarok az Oláhokkal szoros összeköttetésben élnek, melly elmulthatatlanul szükségessé teszi, hogy egymás nyelvét értsék. De az Oláh nyelv értésének fellette nagy akadályára volt mind eddig a' Cyliriai betűkkel való élés, mellyért is több tudós Hazafiak igyekeztek azon,

hogy az ősi hetfűket vissza hozván, ama, Literaturájokat hátráltató Cyliriai betűket kiirtsák. Ezen közhasznú izelt én is tehetségem szerént előmozdítani kívánván, kövélkezendő tizimű Munkámat az Előfizetés útján szándékozom kiadni; kérvén buzgó indulattal minden Magyar és Oláh Hazafiakat, hogy, különösen Historiái, Statisticai, 's Topographiai tekintetből, az Oláh nyelvnek könnyebb megértése véget szándékomat elősegélleni méltóztassák. — A' Könyvnek tizimje ez:

Aranykulcs; vagy az emberi szívhez vezető újonnan feltalált Út. Szükséges Könyvetsek az emberi társaságban. Az olvasásáról szöllő előre botsátott Regulákkal. Előfizetési ára 2 for. V. Tz. Nyomtatattik Bétsben Davidovits Úr nyomtató műhelyében a' 746-dik szám alatt. —

Az előfizetés a' jövő Karátsonyig megeshetik Bétsben: T. T. Davidovits; Budán: Fő Tiszt. Péter Major Oláh Könyv Censor; Nagy Váradon: Professor Barbara; Máramarosban Szigeten: Fő Tiszt. Andarkó Péter, Külső Vicarius Uraknál; Felső Bányán a' Szerzőnél; másutt pedig a' Fő Esperest és Plebanus Uraknál, kik is általam aláztatosan kérettetnek, méltóztassák ezen fáradságot magokra vállalni, és a' T. T. Előfizető Urak neveiket a' bégyült Summával együtt a' felyebb említett öt helyekre beküldeni.

September 20 - kán 1819.

Gergel V. Basilius.

a' Ts. R. Convictusban volt Nevendék 's végzett Theologus, a' Munkátsi Megyéből.